

Kokemus puhuu - Vaikuttamisvideon tuotanto Aku-hankkeessa

Minna von Reiche

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Kokemus puhuu - Vaikuttamisvideon tuotanto Aku-hankkeessa

Minna von Reiche
Sosionomi
Opinnäytetyö
Joulukuu 2020

Minna von Reiche

Kokemus puhuu - Vaikuttamisvideon tuotanto Aku-hankkeessa

2020

Sivumäärä 40

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotos on vaikuttamisvideo kokemusasiantuntijuudesta. Video on osa Aku-hanketta, eli Asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn kuntastrategiat - Varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki-hanketta.

Opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa vaikuttamisvideo, jonka tavoitteena oli esitellä kokemusasiantuntijuutta asunnottomuuden ennaltaehkäisytyössä. Video on suunnattu kuntapäättäjäille ja sosiaalialan työntekijöille. Videolla haluttiin lisätä kokemusasiantuntija-ammatin tunnettuutta, sekä edesauttaa uuden ammattinimikkeen lanseeraamisesta sosiaalipalveluiden osaksi.

Kokemus puhuu -videon kehittämistehtävän voi nähdä osana sosiaalialan muutosviestintää ja sillä pyritään osaltaan edesauttamaan yhteisymmärrystä muutoksen tarpeellisuudesta ja tavoitteista. Videoista hyötyvät sosiaalialan toimijat sekä kokemusasiantuntijat.

AKU-hanketta kokonaisuudessaan, voi tarkastella rakenteellisena sosiaalityönä. Aku-hankkeen osahankkeita, kuten videon tuotannon prosessia tarkastelen kirjallisessa osiossa käytäntötutkimuksen ja toimintatutkimuksen käsitteistöä hyväksi käyttäen. Videon tuottamisen prosessissa käytäntötutkimuksellekin ominainen verkosto koostui eri alojen ammattilaisista, päättäjistä, asiantuntijoista ja kokemusasiantuntijoista.

Opinnäytetyön tulos on noin kymmenen minuutin mittainen vaikuttamisvideo, jossa kokemusasiantuntijan työtä pyritään valottamaan useasta eri näkökulmasta. Tilaaja on ollut erittäin tyytyväinen videoon. Tilaajan mukaan video kuvaa hyvin kokemusasiantuntijatyön eri puolia, on konkreettinen ja vaikuttava. Video on käyttökelpoinen moniin eri tilaisuuksiin ja tarkoituksiin.

Asiasanat: kokemusasiantuntijuus, muutosviestintä, rakenteellinen sosiaalityö.

Minna von Reiche

Experience speaks - Influence video production in the Aku-project

Year 2020

Pages

30

Summary

My thesis is a functional thesis. The output is an influencing video called Experience Talks. Video is about the experts by experience-profession and its prior target group are municipal decision-makers. The video is part of the Aku-project, i.e., the Municipal Strategies for the Prevention of Housing Deprivation - Early Care, Inclusion and Housing Support project.

The aim of the video was to increase the awareness of the experts by experience profession, as well as to help launch a new professional title into social services. The development task of the Experience Talks- video aims to contribute to the understanding of the necessity and goals of change. The videos benefit people working in the social services as well as experts by experience. The Aku-project as a whole, can be viewed as structured social work.

In the process of video production, the network, which is also characteristic of practical research, includes professionals, decision-makers, experts and experts by experience in various fields.

The result of the thesis is an approximately ten-minute advocacy video, in which the work of an experts by experience is shown from several different perspectives. The commissioner has been very satisfied with the video. According to the client, the video describes well the different aspects of the experts by experience work, video is concrete and impressive as well. The video is useful for many different occasions and purposes.

Keywords: experts by experience, structural social work.

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet	6
2.1	ARA	6
2.2	Aku-hanke.....	6
2.3	Tarkoitus ja tavoite	7
3	Tietoperusta	8
3.1	Rakenteellinen sosiaalityö.....	8
3.2	Kokemusasiantuntijuus	9
4	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	11
4.1	Käytäntötutkimus ja toimintatutkimus	12
5	Opinnäytetyön prosessi	14
5.1	Vaikuttamisvideon konsepti ja tarjous.....	14
5.2	Konseptointi, ennakotyö, taustatoimitus	15
5.3	Toimitustyö, haastateltavien roolitus ja käsikirjoitus.....	16
6	Arviointi ja palautteen kerääminen	17
6.1	Palaute	18
6.2	Oman oppimisen arviointi	20
7	Pohdinta	20
8	Luotettavuus ja eettisyys.....	21
	Lähteet	24
	Liitteet:	28

1 Johdanto

Aku-hanke oli asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAN alainen Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat - Varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki-hanke.

ARA tilasi vaikuttamisvideon vaikuttaakseen ensisijaisesti kuntapäättäjiin ja kertoakseen videon avulla, mistä kokemusasiantuntijatyössä on kysymys. Kokemusasiantuntijatyö on ajankohtainen asia mm. sen takia, että tulevassa päihde- ja mielenterveyslaissa kokemusasiantuntijan ammatti on kirjattu lakiin yhtenä ammattitoimijana.

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, vaikuttamisvideo kokemusasiantuntijuudesta osana Aku hanketta. ARA kilpailutti videon tuotannon useammalla toimijalla. Teen työkseni tv- ja radio-ohjelmia, joten osallistuminen kilpailutukseen oli luontevaa. Kokemus puhuu - video löytyy täältä <https://www.youtube.com/watch?v=1KeRAL01qVs>

2 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tavoitteet

2.1 ARA

Työelämäkumppanina videon tekemisessä oli ARA ja sen alaisuudessa toteutettu AKU-hanke.

ARA on asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus, joka vastaa valtion asuntopolitiikan toimeenpanemisesta ympäristöministeriön hallinnon alaisena. ARA on mukana asumisen kehittämishankkeissa, sekä toimii asiantuntijana asuntomarkkina-asioissa ja hankkeissa. ARA avustaa, takaa ja tukee rakentamista ja valvoo ARA-asuntokannan käyttöä. (ARA c, 2013) Aku-hankkeen hankepäällikkö oli videon tilaaja.

2.2 Aku-hanke

AKU-hanke, eli Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat - Varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki -hanke toteutettiin kuudessa kaupungissa ajanjaksolla 1.3.2016-31.12.2019. (ARA, 2016-2019)

ARA toimi AKU-hankkeen päätoteuttajana ja sen osatoteuttajakaupunkeja olivat Espoo, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Tampere ja Vantaa. Hankkeen päätavoite oli rakentaa ennaltaehkäisevät asunnottomuusstrategiat hankekaupunkeihin. Hankkeessa myös luotiin ja vahvistettiin kokemusasiantuntijoiden ja asiakasosallistumisen rakenteita ja testattiin uusia

asunnottomuustyön toimintatapoja. Aku-hankkeessa haluttiin kokeilla ja pilotoida myös uusia asunnottomuustyön toimintatapoja ja sen keskiössä oli valtion toimijoiden ja hankekaupunkien yhteistyö asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi. (Espoo.fi, 2019)

AKU-hankkeen painopisteet muokkautuivat eri kaupungeissa eri tavalla aina kaupungin omien tarpeiden mukaan, mikä vaikutti siihen, miten ennaltaehkäisevän työn painopistealueet muotoutuivat ja mitkä olivat asunnottomuustyön keskeisiä kohderyhmiä. Arviota tarpeista tekivät kaupunkikohtaiset monitoimijaverkostot. Jokainen kaupunki on laatinut loppuraportit hanketta, sen merkitystä ja vaikutuksia koskien. (ARA, b, 2019)

Aku-hanke havainnoi ja analysoi asunnottomuutta sekä kehitti asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimintatapoja. Aku- hanke oli myös ennakoiva, kehittävä ja visioiva, uusia tehokkaampia toimintatapoja etsivä. (STM 2020) Aku-hankkeen myötä luotuja työskentelytapoja ovat olleet mm. kehittämisryhmien työskentely. Kehittämisryhmiin on kokoontunut joukko sosiaalialan, kuntapäättäjien, kokemusasiantuntijoiden ja kolmannen sektorin toimijoita pohtimaan kunnan asunnottomuusstrategiaa ja toimenpiteitä. Aku-hankkeeseen on kuulunut myös mm. asumisvalmennuksen kehittäminen, vertaistoiminnan verkostojen kehittäminen, alan tapahtumien ja seminaarien järjestäminen, oppilaitosyhteistyö, vankilatyö, päihde - ja mielenterveyskuntoutujien asunnottomuuden ennaltaehkäisytyö, muu ennaltaehkäisevä työ, liikkuva työ, matalan kynnyksen avun kehittäminen, monialaisen ja moniammatillisen liikkuvan tuen pilotointi, ikäihmisten asunnottomuuden riskien tunnistaminen, nuorten asumisen koulukiertueen järjestäminen, maahanmuuttajien asumisen työpaja, selkokielen nuorten asumisen opas, vain joitakin mainitakseni. Hanketta on rahoittanut Euroopan Unionin sosiaalirahasto. (ARA, b)

AKU hanke ja sen osat edustavat rakenteellista sosiaalityötä asunnottomuuden ennaltaehkäisytyössä. Vaikuttamisvideo ja Aku-hankkeen monet eri kokeilut pyrkivät osaltaan muuttamaan ihmisten asenteita ja käsityksiä asunnottomia kohtaan. (STM 2020)

2.3 Tarkoitus ja tavoite

Vaikuttamisvideon tavoitteena on ollut tuoda uutta ammattiryhmää tutuksi kuntapäättäjille ja sosiaalialan toimijoille, sekä välittää tietoa kokemusasiantuntijan työstä erityisesti asunnottomuuden ennaltaehkäisyn saralla. Videon avulla voidaan myös tuoda kokemusasiantuntija-ammattia alan opiskelijoiden, terveydenhuollon ammattilaisten ja kansalaisten tietoisuuteen.

Videota on esitetty mm. AKU-hankkeen valtakunnallisissa ja osatoteuttajien paikallisissa tilaisuuksissa: seminaareissa, työpajoissa, kokouksissa ja kuntapäättäjille suunnatuissa

tilaisuuksissa. Videon YouTube-linkki on linkitetty erilaisiin esityksiin, raportteihin ja verkkosivuille. Videota on lisäksi käytetty toisen asteen ja ammattikorkeakoulujen opetuksessa. Videota on esitetty myös joidenkin AKU-hankkeen osatoteuttajakaupunkien lautakuntien kokouksissa. Tilaajan mukaan video toimii hyvin keskustelun herättelijänä ja sitä on käytetty myös erilaisten kokemusasiantuntijuuteen liittyvien esitysten alussa johdatteluna aiheeseen. Video toimii myös hyvin opiskelijoille erilaisissa opintojaksoissa kokemusasiantuntijatoimintaan johdattelijana. (Rasilainen, 2020)

Video ei ole varsinaisesti aikaan sidottu, mutta hankkeen toteutusajankohta 2016-2019 määrittelee videon käytettävyyttä. Video on ollut ahkerassa käytössä varsinkin valmistumisvuonna 2019 ja tilaaja arvelee sen käytettävyydeksi n. kolme vuotta. Tilaaja pohtii, että olisi toivottavaa, että asunnottomuustyön kokemusasiantuntijuus kehittyisi kaupungeissa AKU-hankkeen jälkeen, jolloin videon sisältö vanhenee positiivisesti. (Rasilainen 2020) Itse haluaisin ajatella, että videon sisältö vanhenee, kun kokemusasiantuntija-ammattinimikkeen tunnettuus on suuri ja työnkuva on ajettu onnistuneesti sisään palveluihin.

3 Tietoperusta

Kokemus puhuu-videon tuotantoprosessissa ja tämän opinnäytetyön kirjallisessa osuudessa keskeisiä käsitteitä ovat rakenteellinen sosiaalityö, käytäntötutkimus, toimintatutkimus sekä kokemusasiantuntijuus.

3.1 Rakenteellinen sosiaalityö

Rakenteellisen sosiaalityön pyrkimyksenä on paljastaa ja muuttaa ihmisten elämään vaikuttavia yhteiskunnallisia eriarvoistavia ja syrjiviä rakenteita. (Mullaly 2007) Rakenteellisella sosiaalityöllä pyritään ajamaan huonossa asemassa olevien asiakkaiden ja ihmisryhmien asemaa (Poikselkä, 2019, 4).

Sosiaalihuoltolain seitsemännessä pykälässä on määritelty mitä on rakenteellinen sosiaalityö. Lain mukaan rakenteellisen sosiaalityön on huolehdittava mm. tiedon välittymisestä koskien sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia. Myös asiakastyöstä saadun tiedon hyödyntäminen ja uuden tiedon tuottaminen sen pohjalta kuuluvat rakenteelliseen sosiaalityöhön. Lisäksi tavoitteelliset toimet, sekä toimenpide-ehdotukset ja kehitys ehdotukset sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi ovat rakenteellisen sosiaalityön aluetta. Toimialat ylittävä sosiaalipalvelujen kehittämisyhteistyö, sekä yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden sekä yksityisten toimijoiden kanssa kuuluvat niin ikään rakenteellisen sosiaalityön

alle. (Sosiaalihuoltolaki) Lisäksi rakenteelliseen sosiaalityöhön kuuluu tehtyjen toimien vaikuttavuuden seuranta. (THL)

Rakenteelliselle sosiaalityölle ominaista on, että sitä toteutetaan usein moniammatillisesti (Tiitinen ym. 2014, 198). Poikselän (2019, 24) mukaan sosiaalityöntekijät liittivät rakenteellisen sosiaalityön käsitteeseen sosiaalityön yhteiskunnallisen asiantuntemuksen, vaikuttamisen ja kokonaisvaltaisuutta painottavan työorientaation.

Aku-hanke on julkisesti toteutettua rakenteellista sosiaalityötä. Tietoa ei tuoteta vain asiakkaille, ja asiakkaiden tarpeisiin, vaan myös suurelle yleisölle, ja osana yhteiskunnallista keskustelua. Rakenteellisen sosiaalityön puitteissa toteutettavaa viestintää määrittää aina kulloinenkin kohderyhmä ja tavoite ja nämä voivat muuttua ja vaihdella muutospyrkimyksen eri vaiheissa (Tiitinen & Lähteinen 2014, 207).

Rakenteellisen sosiaalityön henki on viime vuosikymmenten aikana korostunut, ja myös sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) on sisään kirjoitettu voimakkaasti osallistava eetos. Siinä kannustetaan ja pyritään luomaan edellytyksiä eri toimijoiden sekä asiakkaiden yhteiseen vaikuttamiseen ja aktiiviseen toimijuuteen, sekä kokemustiedon ja tutkimuksellisen tiedon yhdistämiseen sosiaalisten ongelmien ehkäisemistyössä. (Satka ym. 2016, 19). Rakenteellisen sosiaalityön tavoille toimia on tilausta ja tarvetta muuttuvissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus, sekä ilmapiirin koveneminen ovat haasteita, joihin sosiaalityön tulisi kyetä vastaamaan. (Kouhi, 2017, 76)

Asunnottomien keskuudessa tehtävässä sosiaalityössä rakenteellinen sosiaalityö ja asunnottomien asioiden edistäminen, voi liittyä vaikkapa yleisön asenteiden muuttamiseen monilla eri tavoilla. (Tiitinen & Lähteinen 2014, 201.) Pitkäaikaisasunnottomilla on usein kasautuneita ongelmia ja huono-osaisuutta, jotka voivat johtaa syrjäytymiseen ja kyvyttömyyteen vastata omista asioistaan aktiivisuutta korostavassa yhteiskunnassa. Muun muassa tämän takia pyrkimykset vaikuttaa yhteiskunnan rakenteisiin sosiaalityön avulla ovat keskeisessä asemassa asunnottomuustyössä. (Kouhi, 2017, 76)

Rakenteelliselle sosiaalityölle olennaista on, että sosiaalihuollon asiakastyöstä saatavat kokemukset välittyvät osaksi kunnan ja maakunnan päätöksentekoa. Kuntapäättäjille ja -toimijoille suunnattu vaikuttamisvideo edustaa tätä mitä suurimmassa määrin.

3.2 Kokemusasiantuntijuus

Kokemusasiantuntija on henkilö, jolla on omakohtaista kokemusta esim. asunnottomuudesta, päihdeongelmasta, jostain sairaudesta, tai mielenterveysongelmasta joko itse osallisena,

sairastavana tai sairastaneena, siitä kuntoutuvana tai selvinneenä, tai palvelun käyttäjänä tai omaisena. (Hietala, Rissanen 2015, 13) Kokemusasiantuntijatoiminta pohjaa vertaistoimintaan, kansalaistoimintaan ja kolmannen sektorin perinteisiin. Kokemusasiantuntijatoimintaa on alettu kehittää julkisen sektorin puolella voimakkaasti, ja se on saanut hyvän vastaanoton sosiaali- ja terveyspalveluissa. Kokemusasiantuntijat voivat olla mukana asiakas- ja potilastyössä, sekä palveluiden kehittämisessä että päätöksenteossa. (Hietala, Rissanen 2015, 7)

Kokemusasiantuntija-apu on pääasiallisesti kuuntelemista ja keskustelemista, usein myös käytännön asioiden selvittämistä palveluviidakossa yhdessä asiakkaan kanssa. Tavoite on, että henkilö, jonka oma tai läheisen sairaus tai ongelmat aiheuttavat haasteita arkeen, saa tukea kokemusasiantuntijalta. Tällaisia haasteita voivat olla esimerkiksi asunnottomuus, rikostausta, syrjäytyminen tai mielenterveys- tai päihdeongelma. (ARA, b)

Osa Aku-hankkeen kokemusasiantuntijoista on käynyt kahdeksan kuukauden mittaisen kokemusasiantuntijakoulutuksen. (ARA, b) Kokemusasiantuntijananimikkeen käyttö on kirjavaa, ja koulutuksia tarjoaa usea eri taho (Hietala, Rissanen 2015, 8). Kokemusasiantuntijakoulutuksessa harjoitellaan vuorovaikutustaitoja, sekä ryhmätyöskentely- ja esiintymistaitoja. Lisäksi kokemusasiantuntijat kirjoittavat oman tarinan kokemuksistaan ja työstävät sen merkitystä suhteessa omaan rooliinsa kokemusasiantuntijana. Kokemusasiantuntija ei ole hoitoalan ammattilainen, mutta voi työskennellä tällaisen parina. Hän on vaitiolovelvollinen. Kokemusasiantuntija ei anna hoitoa tai ota kantaa hoitoon/hoitomuotoihin. (ARA, b)

Kokemusasiantuntijuus voi olla myös merkittävä osa kokemusasiantuntijan itsensä toipumistarinaa ja identiteettiä ja johtaa ammatilliseen uraan. Raskaskin tausta voi saada uuden merkityksen, kun siitä voi ammentaa työhön ja auttaa toisia omien kokemustensa kautta. Kokemusasiantuntijatoiminnalla on myös yhteiskunnallisia ulottuvuuksia: se voi edistää mm. työelämää palaamista ja ehkäisee näin syrjäytymistä (Hietala, Rissanen 2015, 16).

Kokemusasiantuntijat ovat olleet osa mielenterveys- ja päihdepalvelujen palvelujärjestelmää jo jonkin aikaa. Kokemusasiantuntija tuo mukanaan käyttäjä- ja asiakasnäkökulman, toimii vertaistukena, ja tuo ammatillisuuden ulkopuolelta näkökulmia palveluiden ja järjestelmien kehittämiseen. (Hietala, Rissanen 2015, 13) Kokemusasiantuntijat voivat toimia myös kouluttajina, kokemusammattilaisina, tiedottamisen piirissä, kokemusarviojina tai auditoijina, ammattilaisten työparina, ryhmänohjaajina, tukkihenkilöinä, vertaisohjaajina ja vertaispalveluohjaajina (Hietala, Rissanen 2015, 20-27) .

Aku-hankkeessa kokemusasiantuntijoilla on ollut monenlaisia rooleja ja monenlaisia taustoja. Asunnottomuutta ennustavat usein muut elämänhallinnan ongelmat: siihen kytkeytyy lähes

aina muitakin elämän haasteita kuten päihteiden käyttöä, ihmissuhdeongelmia, talousvaikeuksia, ja mielenterveysongelmia.

Jyväskylässä järjestettiin kokemusasiantuntijakoulutus romaniväestölle, siellä tehtiin myös etsivää asunnottomuustyötä. Jyväskylässä toimi myös sairaalan yhteydessä kokemusasiantuntijan vastaanotto. Jyväskylän kaupunki johtajaa myöten on ollut hyvin sitoutunut kokemusasiantuntijoiden käyttöön osana palveluita.

Kuopiossa oli matalan kynnyksen kokemusasiantuntijavastaanottoa, Terve Kuopio-kioski-nimen alla. Kioski sijaitsi kauppakeskus Aavassa Kuopion keskustassa, missä kokemusasiantuntija piti avointa vastaanottoa aina perjantaisin klo 10-14.00. (kuopio.fi) Espoon kaupungin sosiaalitoimella on ollut kokemusasiantuntijan pitämä vastaanotto Samarian terveysaseman yhteydessä. Espoo myös palkkasi määräaikaisen kokemusasiantuntijan palvelukseensa 2019.

Espoossa kokemusasiantuntijat ovat osallistuneet Aku-hankkeen puitteissa mm. kehittämisryhmien kokouksiin ja työpajoihin, pitäneet esitelmiä eri tilaisuuksissa, järjestäneet mm. vertaistukeen perustuvia vuokravelkaryhmiä ja olleet mukana asunnonhakuinfoissa. (Asunto ensin, 2019). Vantaalla, Korson terveysasemalla toimi kokemusasiantuntijan pitämä vastaanotto osana Aku-hankkeen pilottitoimintaa. Kokemusasiantuntijan asiakasvastaanotto toimi Vantaan terveysasemilla jo ennen Aku-hanketta, vuosina 2012-2017. Vantaalla kokemusasiantuntijoita oli määräaikaisissa työsuhteissa, ja he sijoittuvat matalan kynnyksen palvelu Ohjaamoon, nuorisotoimeen, sosiaalipalveluihin asumispalveluihin ja aikuissosiaalityöhön, jalkautuvaan sosiaalityöhön H-klinikan palvelukseen sekä ennaltaehkäisevään päihdetyöhön ja A-killan päihdetyöhön. (Rikosseuraamus, 19)

4 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisen opinnäytetyön ajatus on sanallistaa ja ymmärtää toiminnan kautta saatua tietoa (Varto, esipuheessa, Vilkkä, Airaksinen 2003, 7). Opinnäytetyöni on projektityyppinen toiminnallinen opinnäytetyö. Projekti on tietyn ajan kestävä tavoitteellinen prosessi (Vilkkä, Airaksinen 2003, 48) ja videon tuotanto rajautui luonnostaan tilaajan tarpeiden ja projektin muodon myötä kohtuullisen kokoiseksi ja lopputyönäkökulmastakin hallittavaksi.

Toiminnallisilla opinnäytetöillä yleensä toimeksiantaja, niin tässä opinnäytetyössä se oli ARA ja Aku-hanke. AKU-hanketta sekä opinnäytetyöprosessia voi tarkastella toimintatutkimuksesta tutun spiraalimallin kautta. Toimintatutkimuksen spiraalimallissa nähdään kolme peräkkäin toistuvaa vaihetta: katso (look), ajattele (think) ja toimi (act) (Stringer 2007. 9) Tietoa muodostetaan usein olemalla mukana tekemässä jotain, kokeilemassa tai toimimassa ilman että varsinaisesti tutkisimme mitään. (Varto, esipuheessa, Vilkkä, Airaksinen 2003, 7).

Videon suunnittelu ja tuotantoprosessi on tehty tilaajan kanssa yhdessä sopien, ja prosessi on vaihe vaiheelta dokumentoitu mm. sähköpostikirjeenvaihtoon, muistioihin ja erilaisiin dokumentteihin, kuten toimintasuunnitelmaan, budjettiin, roolitukseen, käsikirjoitukseen, aikatauluun jne. Kaikki tämä havainnollistaa tämän työn lukijalle prosessia ja sen luonnetta. Toiminnalliselle opinnäytetyölle keskeistä on arviointi. (Vilka, Airaksinen 2003, 154). Arviointia varten olen pyytänyt palautetta sekä haastatellut tilaajaa sekä prosessissa mukana olleita tahoja.

Ajatus oli, että video koostuu faktasta ja ihmisten kertomuksista ja kokemuksista, siis tarinoista, jotka täydentävät faktatietoa. Narratiivisen teorian näkökulmasta maailma muodostuu tarinoista, joista vastaanottaja valitsee merkityksellisiä sisältöjä, ja luo ja muodostaa käsityksiä ympäröivästä maailmasta. ”Tarinoiden avulla jaetaan kokemuksia ja saadaan muut vakuuttumaan asioista.” (Siitonen 2009, 3-4) Siitosen mukaan ”mukaansatempaavat tarinat ovat vaikuttamisen perusta”. Halusimme yhden henkilön videolle kertomaan oma selviytymistarinansa, eli tarinan, jolla voisi vaikuttaa myös ihmisten tunteisiin, heidän toimintaansa, arvoihinsa ja uskomuksiinsa. Koen että menetelmänä video tuo kokemusasiantuntijoiden äänen, kokemuksellisuuden, tunteet, asian ja kokemusten kuvailun ja tarinallisuuden vaikuttavammalle tasolle, kuin mitä se kirjallisena tuotoksena olisi.

4.1 Käytäntötutkimus ja toimintatutkimus

Tässä opinnäytetyössä on hyödynnetty käytäntötutkimuksen ja toimintatutkimuksen periaatteita. Käytäntötutkimus on sosiaalityön kehittämisestä ja tutkimuksesta rakentuvaa, monien toimijoiden yhteinen oppimisen ja tiedonmuodostuksen prosessi. (Satka, ym. 2016, 8). AKU-hanketta kokonaisuutena, voi tarkastella käytäntötutkimuksen käsitteen kautta. Sosiaalityön käytäntötutkimuksella ei ole selvärajaisia tutkimusmetodologiaa, vaan se on luonteeltaan demokraattista dialogia kannattava ja tavoittelee demokraattista tiedonmuodostuksen kulttuuria, jonka avulla kehittää palveluita. (Satka, ym. 2016, 11) Käytäntötutkimuksen osana toimintatutkimus ei tavoittele yleistettävissä olevaa tietoa, vaan etsii ratkaisuja tutkittavan kohteen haasteisiin (Stringer 2007, 9).

Käytäntötutkimuksen toimintaympäristönä on tavallisimmin jokin selvärajainen, paikallinen palvelutyön käytäntö, Aku-hankkeen tapauksessa asunnottomuuden ennaltaehkäisy kuntatasolla, jossa sekä palvelun käyttäjät että eri alojen asiantuntijat ja muut ammattilaiset pohtivat samoja kysymyksiä. (Satka, ym. 2016, 22) Aku-projektissa asunnottomuuden ennaltaehkäisyn haastavuus oli todellinen huolenaihe, ja virallisiksi toimijoiksi nousevat koulutetut kokemusasiantuntijat on koettu osaratkaisuna helpottamaan ennaltaehkäisevää asunnottomuustyötä.

Käytännöntutkimus on itseään rakentava, eli spiraalimainen, tiedonmuodostuksen, yhteisöjen kehittämisen ja oppimisen strategia. Käytäntötutkimuksen verkosto koostuu tutkijoista, eri alojen ammattilaisista, asiantuntijoista sekä palvelujen käyttäjistä. (Satka, ym. 2016, 9-10) Videossa pyrimme tuomaan esiin ja käytimme hyväksemme tätä monialaisuutta.

Suomessa käytäntötutkimus kohdistuu sosiaalialalla asiakastyön käytäntöjen ja palvelujen kehittämiseen missä toimijoina on eri alojen ammattilaisia, palveluiden käyttäjiä ja asiakkaita sekä opiskelijoita. Jos käytäntötutkimuksessa kehitystä ja tutkimusta tarkastellaan yhteisöllisen kehittämisen ja oppimisen kautta (Satka ym. 2016, 9-15), niin toimintatutkimusta luonnehtii kehittämisen spiraalimalli, missä asianosaiset ja toimijat ovat tasavertaisesti mukana ja aktiivisia osallisia kehittämisprosessissa. (Kuula 2006 Viinamäen mukaan, 2019, 11-12)

Toimintatutkimus tähtää usein muutokseen (Stringer 2007, 208). Toimintatutkimuksella ei ole samanlaista todistustaakkaa ja viitekehystä, kuin tieteellisellä tutkimuksella on. (Stringer, 2007, 114). Toimintatutkimuksen sisällä on kuitenkin tilaa myös tieteeseen assosioituville metodeille ja konsepteille (Stringer, 2007, 203). Toimintatutkimus on luonteeltaan käytännönläheistä, ratkaisukeskeistä ja kehitysorientoitunutta. Sen tarkoitus on palvella ihmistä, ja muutos mahdollistuu, kun toimintatutkimus toteutuu oikein ja toimijoiden näkökulma nostetaan esiin muutoksen mahdollistavalla tavalla (Kuula 2001, 69, 71).

Käytäntötutkimuksen tiedonmuodostus perustuu siihen, että jokaisella toimijalla on tietäjäsubjektin asema. Tietoa tuotetaan yhteistyössä ja kaikilla toimijoilla on mahdollisuus osallistua tutkimusongelmien muodostamiseen. Asiakasosallisuus, käytännönläheisyys ja kokemusasiantuntijuus ovat olleet sosiaalityön kehittämisessä tärkeitä tekijöitä. Tutkimuskohde liittyy usein palvelukäytäntöihin, niin myös Aku-hankkeessa ja kokemusasiantuntijatyön tunnettuuden lisäämisen ja tarpeellisuuden tunnustamisen kohdalla. (Satka, ym. 2016, 21)

Käytäntötutkimus on uutta tietoa ja osaamista tuottavaa, ja kulloistenkin mahdollisuuksien mukaan se pyrkii olemaan luovaa toimintaa yksilöiden, ryhmien ja sosiaalisten rakenteiden välisessä vuorovaikutuksessa. (Satka, ym. 2016, 10). Videon sisältöprosessi oli hyvin tuon kaltainen, ja kaikki eri alueita edustavat osalliset saattoivat vaikuttaa sisällön syntymiseen pitkin tuotannon kulkua. Toimintatutkimuksessa tutkijan rooli on erilainen perinteisiin laadullisiin tutkimuksiin verrattuna. Tutkija on toimintatutkimuksessa jossain määrin asiantuntija, osallinen ja lähde: yksi toimintakumppani. Toimintatutkimuksessa toimija ei ole objekti, vaan tutkijan päämäärä on usein olla itse aktiivinen osallinen prosessissa ja myös kaikki osalliset ovat prosessissa aktiivisia toimijoita (Kuula, 2001. 125). Osallisuus toteutui videontekoprosessissa niin, että sekä asiantuntijat että kokemusasiantuntijat osallistuivat

videon suunnitteluun. Toimin Aku-projektiin nähden tekemisen helpottajana tuomalla omaa viestinnällistä osaamistani prosessiin. (Stringer, 2007, 24-25.)

5 Opinnäytetyön prosessi

Toiminnallinen menetelmä tässä tapauksessa on vaikuttamisvideon tuottaminen. Prosessina oli videon tuottamisen prosessi, sekä journalistinen työprosessi. Prosessin vaiheita ovat suunnittelu, konseptointi, aikataluttaminen, budjetointi, tekninen toteutus, casting ja tiimin rekrytointi, sekä jälkitöiden suunnittelu. Journalistisen työn prosessiin kuuluu taustatoimitus, muu toimitustyö, käsikirjoittaminen, toteutusprosessi ja editointi. Kirjallisessa työssä kuvaan mm. koko prosessin kulun.

Opinnäytetyöni prosessi noudattaa ns. kehittämisen spiraalimallia. Mallin mukaisesti, prosessi muodostuu kehän tai spiraalin muodostavasta ketjusta, joita ovat tehtävät (mitä, kenelle, miksi, miten), organisointi (suunnittelu), toteutus (tuotanto) ja arviointi. Arviointi ja reflektiivisyys on prosessin jatkuva osa. (Salonen 2013,15)

Sekä AKU-hankkeessa, että videon teossa oli mukana kokemuksiltaan ja taustoiltaan erilaisia ihmisiä. Se oli kehittämishanke, jossa haastettiin useita eri toimijoita mukaan kehitystyöhön. Toimintatutkimuksen spiraalimallin ajatus toteutui: siinä tunnustetaan ja tunnustetaan ihminen oppijana ja luovana toimijana, jolla on aimo määrä elämän varrella karttunutta tietoa ja taitoa, ja joka on läsnä kehittämistyössä. Tämä oli itsessään arvokas voimavara työprosessissamme. Jaettavaa potentiaalia edustivat myös hiljainen osaaminen, kollektiivinen asiantuntemus, organisaation kollektiiviskulttuurinen osaaminen ja erilaiset työskentelykulttuurit. (Salonen 2013, 15) Aiemmin mainitsemani, erityisesti sosiaalialalla käytetyn käytäntötutkimuksen avaintoimijoita -kuten videonkin sisällön tekijöitä- ovat ammattilaiset ja heidän työyhteisönsä, palvelujen käyttäjät, tässä tapauksessa kokemusasiantuntijat ja asiantuntijat sekä ammatteihin opiskelevat noviisit, eli minä. (Satka ym. 2016, 10)

5.1 Vaikuttamisvideon konsepti ja tarjous

Tarjous (liite1) vaikuttamisvideon toteuttamisesta syntyi tilaajan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Tarjouksessa määriteltiin mm. toivekesto, alustava idea, kuvauspäivien määrä, sekä kustannusarvio.

5.2 Konseptointi, ennakotyö, taustatoimitus

Lähdimme yhdessä AKU-hankkeen hankepäällikön ja hänen keräämänsä kokemusasiantuntijatiimin kanssa keskustelemaan, millaisia näkökulmia videolle halutaan tuoda, ja mikä on sen keskeisin viesti. Tapaamisessamme Oodissa 28.3. mukana oli projektiin valitsemani ohjaaja/kuvaaja, sekä hankepäällikön lisäksi kolme kokemusasiantuntijaa Espoosta ja Vantaalta.

Ennen tapaamistamme, olin pyytänyt hankepäälliköltä vastauksia kysymyspalettiin, joka auttaisi meitä ohjaajan kanssa kirkastamaan ja hahmottamaan sitä, mitä on tarkoitus tehdä, kenelle ja miksi teemme videon. Tämä auttoi meitä pohtimaan, miten lähtisimme toteuttamaan videota, sen käsikirjoitusta ja sisältöä. Kysymysten ja keskustelun kautta videon tarkoitus raamittui seuraavalla tavalla: teemme vaikuttamisvideon Aku-hankkeen kokemusasiantuntijuudesta, ensisijaisena kohdeyleisönään päättäjät ja vaikuttajat. Keskeisin syy ja tarve videolle oli halu vaikuttaa asioihin, hälventää kokemusasiantuntijuuden ympärillä olevia ennakkoluuloja, sekä näyttää että kokemusasiantuntijat voivat täydentää ammattilaisten ammattitaitoa kokemuksensa kautta. Videolla tulisi siis näkyä myös kokemusasiantuntijoiden tehtävien moninaisuus, sekä sosiaalialan yhteinen kieli. Toiminnallisessa tutkimuksessa tämä ennakotyön vaihe on ns. kenttävaihetta, ja siinä toteutuivat mielestäni dialogisen oppimisen tunnusmerkit: osallisten tasavertainen keskustelu, ongelmanratkaisu sekä tiedonmuodostus (Heikkinen, Rovio & Syrjäla 2006, 102) Pyrimme siihen, että video sisältäisi faktatietoa kokemusasiantuntijatyöstä, kokemusasiantuntijuuteen liittyviä kysymyksiä ja vastauksia niihin. Yksi keskeinen viesti, jonka halusimme tuoda esiin, on lakiluonnos päihde- ja mielenterveyslaista, missä mukana kokemusasiantuntijat kirjattuna osaksi palvelupolun ammattitoimijoita.

Päädyimme siihen, että haluamme vaikuttaa myös katsojan tunteisiin. Videossa olisi tarkoitus yhdistää faktaa ja tunnetta - eli faktatarinaa ja tunnetarinaa kuljetetaan videossa rinnakkain. Pyrimme ohjaajan kanssa avaamaan videokerronnan eri mahdollisuuksia mahdollisimman selkeästi muulle suunnittelutiimille, jotta idean yhdessä kehittäminen olisi mahdollisimman hedelmällistä. Ideoita oli useita ja mietimme kerronnan painopisteitä: Onko ns. tunnetarina tosi, vaiko yhdistelmä useista tarinoita? Kerrotaanko tunnetarina kokemusasiantuntijan oman tarinan kautta vai asiakkaan kautta? Halutaanko että joku muukin asiantuntija on äänessä? Mitä faktoja ja lukuja on tärkeää kertoa? Mitä asioita kerrotaan voice-overilla (kertojaäänellä) ja teksteinä/graafeina kuvissa?

5.3 Toimitustyö, haastateltavien roolitus ja käsikirjoitus

Halusimme haastateltavaksi kokemusasiantuntijoita ympäri Suomen, sekä kuntapäättäjiä tai kokemusasiantuntijoiden kanssa työskenteleviä sosiaalialan ihmisiä (Liite3).

Haastateltavinamme oli kokemusasiantuntijoita Jyväskylästä, Espoosta, Vantaalta ja Tampereelta. Sen lisäksi haastattelimme Jyväskylän kaupunginjohtajaa ja Espoon perusturvajohtajaa. Muita avustajia videon teossa olivat Aku hankkeen projektipäällikkö Jyväskylästä ja Espoosta. Tunnetarinaa videolle valitsimme kertomaan Sini Svahnin. Sini on Tampereen maahanmuuttopalveluiden kokemusasiantuntija, Tampereen ViaDian kokemusasiantuntija, entinen vanki, käynyt kokemusasiantuntijakoulutuksen, ja työllistynyt oppisopimuksella.

Haluisimme esittää kaikille kokemusasiantuntijoille joiltain osin saman kysymyspaletin. Samat kysymykset ja vastausten leikkaaminen peräkkäin videoon voi toimia toisteisena tehokeinona, jolla voi alleviivata viestiä. Yksilökohtaiset kysymyspaletit (liite 3)

Alustavassa käsikirjoituksessa (liite 4) ohjaajan kanssa pyrimme hahmottamaan, mitä asioita kultakin haastateltavalta toivomme saavamme, millainen rytmi videoon luodaan ja millaisia elementtejä haluamme painottaa. Halusimme myös kuvata oikean oloisia tilanteita kokemusasiantuntijoiden kanssa niin, että heidän työnsä näyttäytyisi konkreettisena katsojalle. Vantaan kokemusasiantuntija leipoisi pullaa, mitä hän tekee vankilasta vapautuneiden kanssa useinkin, Jyväskylän ja Espoon kokemusasiantuntijat kuvattaisiin pitämässä vastaanottoa. Kokemusasiantuntijat saivat korvauksen osallistumisesta videon tekemiseen.

Monroen motivoidun jaksottelun teorian (ANSVA) mukaan ensin huomio (Attention) saadaan kiinnittymään asiaan (Mindtools, 2016), eli meillä videossa alku on tarkoituksellisen emotionaalinen ja rajukin, kun ensin esitellään Sini, entinen päihteiden käyttäjä ja rikollinen, ja seuraavaksi Jyväskylän kokemusasiantuntija, Markus samankaltaisen taustan kanssa (Action & Attention)). Tämä ei vielä anna avaimia katsojalle videon ydinviestiin, mutta luo jännitettä ja herättää kiinnostuksen tulevaa kohtaan. Vasta videon kohdassa 1'42 päästään informatiiviseen osioon, missä kertojaääni, voice-over, kertoo, kuka viestii, mitä ja miksi.

Monroen motivoidun jaksottelun teorian mallissa toisena esitellään tarve esitetylle asialle ja kuvaillaan ongelmaa (Need). Kolmantena mallissa tulee toteutus (Satisfaction), eli osoitetaan, miten tulisi tai voisi toimia. Kuvailun (Visualization) avulla neljäntenä elementtinä havainnollistetaan, mistä on kysymys, jos tavoite toteutuu, ja toiminnan (Action) avulla voidaan näyttää katsojalle, mistä on kysymys, ja mitä hänen halutaan ajattelevan ja haluavan. (Monroe) Vaikka Monroen mallissa viisi erilaista vaikuttamisen tapaa esitetään peräkkäisinä, se ei oman kokemukseni ja havaintojen mukaan tarkoita sitä, että narratiivin pitäisi edetä tässä järjestyksessä lineaarisesti ollakseen selkeä. (Mindtools, 2016)

Halusimme kertoa, että kokemusasiantuntijatoiminta voi madaltaa kynnystä hakea apua (need) ja matalan kynnyksen apu voi säästää rahaa (Need) ja vähentää inhimillistä kärsimystä. Vertaisapu voi viestiä, että kaveria ei jätetä. Halusimme, että video voisi osaltaan hälventää ennakkoluuloja ja poistaa stigmaa vaikeuksia kokeneilta. Kokemusasiantuntijat pystyvät täydentämään ammattilaisten ammattitaitoa, he ymmärtävät asiakkaiden tilanteita kokemuksiansakin kautta, ja voivat olla vertaistukena asiakkaille, jakaa ajantasaista tietoa ja kulkea rinnalla palveluviidakossa (Visualization). Asiakkaille sosiaalipalveluiden piiriin tuleminen on once in a life time - tilanne - kokemusasiantuntija voi madaltaa tätä kynnystä, osoittaa, että oma kokemus on avain näihin, joskus haastaviinkin kohtaamisiin (Visualization). Halusimme myös korostaa, että kokemusasiantuntijan työ on ihan oikeaa työtä.

5.4 Toteutus, aikataulu ja jälkityö

Kuvauksiin käytimme kolme päivää, sekä joitakin kuvituskuvauspäiviä. (Liite 5: kuvausaikataulu) Kuvaustiimimme oli kolme henkilöä: ohjaaja-kuvaaja, äänittäjä ja minä tuottajana ja toimittajana. Ohjaaja leikkasi videon lopulliseen muotoonsa. Videon tilaaja, hankepäällikkö Aran ja Aku-hankkeen puolesta, tunsu koko kentän, hän toimi myös oikeastaan apulaistuottajana sopiessaan ja organisoidessaan tapaamisia ja aikatauluja. Apuna kuvausten organisoinnissa oli tilaajan lisäksi joukko koordinaattoreita Aku-hankkeesta. Pyrimme valitsemaan kaikille haastateltaville luontaiset kuvauspaikat sieltä, missä he normaalistikin työskentelevät.

Kun kuvaukset ja haastattelut olivat ohi, materiaali litteroitiin ja litteroinnin pohjalta tein ensimmäisen version leikkauskäsikirjoitukseksi. Teimme leikkauskäsikirjoituksen konkreettisesti leikkaa-liimaa periaatteella niin, että valikoidut osat litteroinnista printattiin ja leikattiin osioiksi ja sommittelimme magneettien avulla taululle leikkausjärjestyksen ja mietimme voice overien sisällön ja kirjoittamisen. Kokonaisuuden ja rytmin hahmottaminen tällaisella ”vanhanaikaisella” metodilla on edelleenkin toimiva ratkaisu. Äänen jälkityöt ja voice over-äänityksen videoon teki Nanoverse-yhtiö ja Manne Railo.

6 Arviointi ja palautteen kerääminen

Keräsin palautteen haastattelemalla sähköpostin ja puhelimen välityksellä Aku-hankkeen hankepäällikköä ja Jyväskylän osahankkeen hankepäällikköä. Sain itse jonkin verran palautetta myös videon ”ensi-illassa” Espoossa Asumissosiaalisen työn päivän seminaarissa 12.9. 2019.

6.1 Palaute

AKU-hankkeen hankepäälikkö, videon tilaaja kertoo, että Kokemus puhuu-videosta on ollut suuri hyöty Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki (AKU) -hankkeelle ja hankkeen jälkeiselle työlle. ”Videon kautta saimme kuvattua ja sanoitettua hyvin sitä, mitä asunnottomuustyön kokemusasiantuntijuus juuri tässä hankkeessa on ollut. Video oli konkreettinen hankkeen tuotos, jonka avulla pystyimme esittämään hankkeen sisältöä ja toimintaa. AKU-hankkeen tyyppisessä strategisessa hankkeessa tuotokset ja tulokset eivät ole kovinkaan helposti todennettavissa, joten kokemusasiantuntijuusvideo oli erittäin hyvä lisä kuvaamaan tuloksia” (Rasilainen 2020).

Tilaaja kertoo, että AKU-hankkeen aikana he saivat videosta erittäin hyvää palautetta. Palautetta tuli sekä valtakunnalliselta, että paikallisilta yhteistyöverkostoilta, mutta yllättäen myös melko paljon romanihenkilöiltä. Kiitosta tuli siitä, että romaniväestön asunnottomuus ja kokemusasiantuntijuus nostettiin videossa esille ja tärkeään rooliin. ”Tämä tapahtui hieman vahingossa, eikä meillä ollut suunnitteluvaiheessa tavoitetta tuoda esille erityisesti romanien kokemusasiantuntijuutta. Videolla erittäin hyvin esiintyneet romanihenkilöt tekivät sen itse, mikä toi mielenkiintoisen ja tärkeän näkökulman videoon”. Tilaaja pitää kyseistä videota erittäin hyvänä vaikuttamiskeinona videolla esiintyvien henkilöiden selkeän esiintymisen vuoksi. Hänen mielestään videossa on myös hyvä yhdistelmä kokemusasiantuntijoiden sekä kaupunkien johtavien virkamiesten näkökulmia. ”Johtavien virkamiesten, kuten kaupunginjohtajan, esiintyminen videolla tuo vaikuttavuutta, jota videon tekemisessä alun perinkin tavoiteltiin”. (Rasilainen 2020)

Myös Jyväskylän Aku-hankkeen hankepäälikkö pitää videota erittäin hyvänä vaikuttamiskeinona: ”Kehittämiseen kuuluu kokemusasiantuntijuus ja tulen näyttämän videota jatkossakin, sillä kokemusasiantuntijoiden käyttäminen palveluissa on vielä aika alussa”. (Ollikainen 2020) Ollikaisen (2020) mielestä koko video tehostaa sitä mitä kokemusasiantuntijuus on ja millaisissa työtehtävissä tämä voi toimia.

Tilaajan mielestä video on sopivan pituinen (10 minuuttia) ja siinä on kuvattu oleellisia elementtejä asunnottomuustyön kokemusasiantuntijuudesta. Kokemusasiantuntijoiden esiintyminen on selkeää ja asiantuntevaa ja se tuo videoon vaikuttavuutta. Video on toteutettu laadukkaasti ja sen huomaa lopputuloksesta. ”Kaupunkien toimintaympäristön kuvaus ja ulkokuvat ovat erittäin hyvin toteutettu ja ulkokuvista huokuu positiivisuus ja rauha” (Rasilainen 2020).

Jyväskylän Aku-hankkeen projektipäällikkö kertoo näyttäneensä videota monessa paikassa ja yhteydessä. Hän on näyttänyt sitä jyvaskyläläisessä palvelukeskusHanskassa työntekijöille, opettaessaan kokemusasiantuntiojakouluttajassa, sekä vinkannut videosta vinkannut kavereilleen. Hän sanoo, että video sopii edellisten lisäksi esitettäväksi hyvin myös päättäjille, ja esim. sosiaaliaseman työntekijöille. Jyväskylän Aku-hankkeen projektipäällikkö pitää videota laadukkaana ja hyvin tehtynä. Hänen mielestään siinä tulee hyvin esille se, mikä kokemusasiantuntija on. Hänen mielestään mielestä videolla on pitkä elinkaari, koska se on hyvin tehty ja konkreettinen. (Ollikainen, 2020)

Tilaaaja kertoo olevansa erittäin tyytyväinen videon tuotantoon ja tuotantoyhtiöön. ”Videosta tuli vähintään yhtä hyvä kuin odotimme, ehkä jopa enemmän” (Rasilainen, 2020). Hän koki, että tuotantohenkilöstön kanssa työskentely oli miellyttävää ja yhteistyöstä tuli kokemus, että tilaajaa ja tämän toiveita todella halutaan kuulla. ”Tuli tunne, että työn tilaajan odotukset ja toiveet olivat etusijalla” Ainoana työprosessiin liittyvänä haasteena tilaaja mainitsee aikatauluttamisen: videotuotannoissa on totuttu nopeaan tahtiin, mikä aiheutti haasteita osatoteuttajakaupungeissa, sillä kuvauspäivien järjestely lyhyellä varoitusaajalla olivat osin ongelmallisia. ”Varsinkin sosiaalialalla työntekijöiden aikataulut ovat todella täyteen buukattuja, joten kuvausten järjestäminen vaati melko paljon töitä kaupunkien osalta” (Rasilainen, 2020). Jyväskylän Aku-hankkeen hankepäällikkö oli auttamassa kuvauksien järjestelyissä Jyväskylän osalta ja hänen mielestään kaikki meni hyvin, tiimi oli mukava ja yhteistyö synkkasi. ”Äärimmäisen hyvää toimintaa” Ollikainen (2020) sanoo.

Tilaajan mielestä työ- ja kuvausprosessi oli mielenkiintoinen kokemus. ”Tuotantoyhtiön toiminnasta tuli luotettava kuva ja tunne. Työprosessista huomasi, että tuotanto on vahvasti ammatillista. Olemme todella kiitollisia ja iloisia siitä, että tuotantoyhtiö konkretisoi ja tuotti hankkeellemme todella tärkeän osan hankkeen kokonaistoimintaa ja -tuloksia. Videon kautta saimme nostettua asunnottomuustyön kokemusasiantuntijuutta siihen arvoon, jonka se ansaitsee.” (Rasilainen)

Tilaajan palautteesta kävi ilmi, että kiitosta videosta oli tullut paljon romanihenkilöiltä siitä, että romaniväestön asunnottomuus ja kokemusasiantuntijuus nostettiin videossa esille ja tärkeään rooliin. Tämä palaute oli iloinen yllätys minullekin ja erityisesti se, että videolla esiintyneet romanihenkilöt itse tekivät tuon vaikutuksen ja toivat tuon tärkeän näkökulman esiin.

6.2 Oman oppimisen arviointi

Työskentelen media-alalla yrittäjänä ja teen tv- ja radio-ohjelmia. Sosionomiopinnot, sekä syvälinen tutustumiseni juuri kokemusasiantuntijatoimintaan eri projekteissa on kasvattanut ammatillista identiteettiäni nimenomaan sosionominäkökulmasta. Videotuotantoprosessi Aku-hankkeessa sai minut näkemään mediatyössäni toteuttamiani aihepiirejä laajemmalle, ja avasi silmiäni ja mielikuvitustani uusien aihemaailmojen ja uudenlaisten käsittelytapojen suuntaan, mitä tulee haastaviinkin yhteiskunnallisiin aiheisiin ja ihmisten elämän ongelmiin.

Ajattelen, että av-alan ammattilaisena, ilman sosionomiopintoja, en olisi välttämättä saavuttanut koko työryhmän luottamusta samalla tavalla, mitä nyt koin saavuttaneeni. Koin, että kykenin ottamaan huomioon alan toimintakulttuurin, sekä sopeuttamaan tekemiseni siihen (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2006, 103). Kuulan (2001, 209) mukaan empaattisuus ja luottamus ovat myös työvälineitä toimintatutkimuksen tekijälle, ja auttavat saavuttamaan kosketuksen todelliseen elämään ja ”aitoihin” aineistoihin.

Merkittävä havainto oli, että sosionomiopintoni ja perehtyneisyyteni kokemusasiantuntijuudesta tekivät minusta ”sisäpiiriläisen”, osallisen. Kokemus vahvisti ammatti-identiteettiäni siis myös sosionomina. Koen, että tämä projekti lisäsi uskallustani tarttua työssäni tv- ja radiotuottajana myös sosiaalialan aiheisiin. Opiskelu kokonaisuutena, sekä videontekoprosessissa Aku-hankkeessa, auttoi hahmottamaan yhteiskunnallisten toimijoiden tapoja toimia ja antoi käsityksen siitä, kuinka erilaiset työkulttuurit ovat sovitettavissa yhteen.

7 Pohdinta

Video on osa muutosviestintää, ja opinnäytetyönäkökulmasta työ tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan opastamista ja järjestämistä (Airaksinen 2009, 6) ja sillä pyritään osaltaan edesauttamaan yhteisymmärrystä muutoksen tarpeellisuudesta ja tavoitteista. Kuntaviestinnän oppaassa (2016) todetaan, että ”on erityisen tärkeää, että henkilöstö ja luottamushenkilöt ovat muutostilanteessa ajan tasalla uusista suunnitelmista ja päätöksistä”. Video on kevyt ja helppo media kun halutaan välittää nopeasti ja kevyesti tietoa eri viiteryhmillä. Video on helppo esittää alan seminaareissa tai kokouksissa, vaikkapa alustuksena aiheeseen.

Toimintatutkimus tähtää usein muutokseen (Stringer 2007, 208). Muutosviestinnällä pyritään vaikuttamaan sekä asenteisiin että vakiintuneisiin ajattelutapoihin. Viestinnän tulee huomioida myös ihmisten tunteet. (Kuntaviestinnän opas 2016, 56) Videon voima liittyy tunteiden välittämiseen ja asioiden konkreettiseen näyttämiseen. Videon kautta ihmiset

tulevat myös lähelle ja tarinoiden kautta voidaan purkaa ennakkoluuloja turvallisella tavalla. Video mahdollistaa itselle vierasiinkin asioihin tutustumisen ilman, että tarvitsee ryhtyä dialogiin viestin välittäjän kanssa. Videoon on helppo palata ja sen viesti on tarkistettavissa uudelleen ja uudelleen.

Vaikuttamisvideon tekemistä voi tarkastella myös narratiivisen tutkimuksen viitekehyksestä. Narratiivinen tutkimus tavoittelee uusien kertomusten löytämistä. Narratiivinen päättely ei pyri selittämään kohdettaan, vaan ymmärtämään sitä (Polkinghorne (1995). Oletin kysymyspattereita laatiessani, että kokemusasiantuntijoiden vastaukset olisivat keskenään varsin yhteneviä. Näin ei ollut, Kaikki mukana olevat haastatellut painottivat keskenään hieman eri asioita. Koin onnistumisena sen, että saimme haastateltavilta myös vastauksia ja näkemyksiä, joita emme entuudestaan osanneet suoraan olettaa. Kerroimme siis jotain uutta. Video tuo ihmiset lähelle ja voi näyttää heidät samastuttavina. Toivon että mielikuva asunnottomista, ex-rikollisista, päihdeongelmaisista sai videon kautta myös toisenlaiset kasvot, kuin mitä useimmiten julkisuudessa esitetään.

Luottamuksen saavuttaminen ja verkostojen luominen edellyttää työntekijöiltä sosiaalista pääomaa (Tiitinen ym. 2014, 198). Tässä opinnäytetyöhankeessa koin, että luottamuksen saavuttamista kaikkien osapuolten kesken auttoi se, että olin opiskeluideni aikana päässyt osalliseksi kokemusasiantuntijatyöhön liittyviä hankkeita, ja kyseisen alueen toimintatavat terminologia ja viitekehys oli helppo ottaa haltuun.

8 Luotettavuus ja eettisyys

”Sosiaali- ja terveysalaan, inhimilliseen toimintaan ja asiakkaiden kokemuksiin liittyviä tutkimuksia säätelevät yleiset, kansainväliset ja kansalliset eettiset lait, ohjeet ja säännöt, joita tutkijan tulee noudattaa tutkimusta tehdessään”. (Koivisto, 2017) Keskeinen eettinen ohjeisto koskien opinnäytetyössäni videon tekemistä tulee journalistin eettisistä ohjeista, vaikka kysymys onkin vaikuttamisesta, ja vaikuttamisviestinnästä. Hyvä tieteellinen käytäntö ja hyvä journalistinen ja viestintäeettinen käytäntö ovat todella lähellä toisiaan ja niillä on paljon yhteistä.

Tämän kaltaisessa työssä eettisenä kysymyksenä voisi nousta esiin vaikkapa jonkun haastateltavan oma vahva agenda, tai kehoitus yrittää kieltää käyttämästä jotain asian laadun, luonteen tai ymmärtämisen kannalta olennaista tietoa tai osaa haastattelusta. Sekä tutkimuseettisesti että journalistisesti on myös tärkeää varmistua siitä, että haastateltava on mukana omasta vapaasta tahdostaan, eikä esimerkiksi taustaorganisaationsa painostamana tai velvollisuudentunnosta. Tutkimuslupa-dokumentilla yleensä varmistetaan lupa käyttää esim. haastattelumateriaalia osana opinnäytetyötä tai tutkimusta. Mediassa se, että suostuu

haasteltavaksi, tulkitaan suostumukseksi jutun julkaisuun. Kokemus puhuu-videon kohdalla kaikilta osallisilta on pyydetty allekirjoitettu kuvauslupa (liite 6) ja jokainen haastateltava on ollut tietoinen kontekstista missä tulee siintymään.

Kun toisen työtä tai julkaisemia tietoja käytetään, lähde on mainittava (STT). Lähteiden selkeys, avoimuus ja julkituominen koskee myös tutkimustyötä, ja siis myös opinnäytetyön kirjallista osuutta. Toiminnallisessa työssä haaste on suullisten lähteiden määrä, omien kokemusten ja havaintojen referoiminen ja niiden käyttäminen sekä opinnäytetyön lähteinä, että osana haastattelua. Olen ollut tekemisissä kokemusasiantuntijoiden kanssa monessa eri yhteydessä viimeisen kahden vuoden aikana, ja se tekee osin minusta sisäpiiriläisen ja osallisen. Tämän lisäksi minulla on media-alan urani kautta sisäistettyä ammattitaitoa, jonka eksplikoiminen on jossain määrin haastavaa.

Siinä missä journalistinkin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen, koskee sama velvoite tutkijoita ja myös opinnäytetyön tekijää. Aiheen rajauksen ja kontekstin kertominen selkeästi auttaa vastaanottajaa hahmottamaan, minkä valitun rajauksen sisällä journalistisen tuotteen/opparin/tutkimuksen ”totuus” sijaitsee. Tässä työssä on kysymys tilaustyöstä, ja työn tilaus jo itsessään asettaa rajat sille mitä kerrotaan, miksi ja kenelle. Voidaan ajatella, että kyse on lobbauksesta. Lähdekriittisyys koskee sekä journalismia että tutkimustyötä. Haastatteluissa lähteiden motiivit on hyvä tunnistaa ja tuoda julki, jos mahdollista. Toisaalta taas eettisestä näkökulmasta on myös tärkeää selvittää, mitkä ovat tutkijan omat mielikuvat ja ajatukset haastateltavien viiteryhmistä, pitävätkö ne paikkansa, ja mihin käsitykset perustuvat (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017. 246).

Sekä tutkijalla, että journalistilla on oikeus ja velvollisuus pitää tietoja luottamuksellisesti antaneen henkilöllisyys salassa, ja se miten asia on sovittu, ja miten tässä tapauksessa lähteen olemassaolo tai lausumat tarkistetaan, pitää pystyä sekä journalistisessa kontekstissa, että tutkimusmaailmassa avaamaan tarvittaessa. Opinnäytetyövideossa ei ollut salaisia lähteitä, eikä toisaalta henkilöitä, joiden henkilöllisyys olisi pitänyt salata, vaikka jossain määrin arkaluontoisten aiheiden parissa ollaankin.

Pohdin, kuuluvatko videon haastateltavat, kokemusasiantuntijat jossain määrin ns. haavoittuviin ryhmiin, koska heillä on omaa taustaa esim. mielenterveysongelmien, rikoksien, päihdeaddiktion ja asunnottomuuden osalta. Kun keskiössä on ihmisten oma kokemus, ja kysymys on sensitiivisistä aiheista, on eettisten valintojen argumentointi erityisen tärkeää. (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017. 246, 317). Videon kokemusasiantuntijat tekevät työtään julkisesti ja omalla nimellään, he ovat myös kokemusasiantuntijakoulutuksen käydessään tulleet viimeistään tietoisiksi omasta haavoittuvuudestaan suhteessa kokemusasiantuntijatyöhön ja esillä olemiseen ja saaneet työkaluja käsitellä näitä asioita. Koin kohdehenkilöidemme haastatteleminen heidän koulutustaustansa tietäen turvalliseksi, ja

luotin siihen, että he osaavat asettaa rajat itsestä kertomiselle. Tärkeää siis on, että haastateltavien itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan ja että heille vältetään tuottamasta vahinkoa. Hyvä eettinen tapa on myös huolehtia haastateltavien voinnista haastattelun jälkeen, etenkin kun tilanne on voinut olla intensiivinen, kuormittava ja intiimi (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017. 300). Sekä tutkija että journalisti joutuvat arvioimaan, millainen lausuma tai julkisuus voi olla henkilölle haitallista, jolloin voi olla perusteltua jättää ”herkullisiakin” asioita julkaisematta. Myöskään kolmasien osapuolien yksityisyyden piiriin kuuluvia asioita ei pidä tuoda esiin.

Pohdin, täyttääkö haastattelu jossain määrin sisäpiirihaastattelun tunnusmerkit: olenhan itse ollut osallisena mm. kokemusasiantuntijakoulutuksessa ja tehnyt harjoittelujaksoilla töitä kokemusasiantuntijoiden kanssa. Oma osallisuuteni tuo toisaalta teemaan implisiittisyyttä ja tiedontuotto on erilaista sisäpiiristä käsin (Hyvärinen, Nikander, Ruusuvuori 2017. 352-353). Toimintatutkimukselle on tyypillistä, että tutkija on osallinen muutosprosessissa. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2006,95)

En koe, että tilausvideossa minun mahdollinen yksityinen agendani voisi päästä framille, jos sellainen olisi olemassa. Ja toisaalta, en voisi tehdä tilaustyötä, jonka sanoma olisi vastaan omaa etiikkaani ja arvomaailmaani.

Lähteet:

Painetut:

Ahola, M. 2017. Vaikuttaminen kokemuksellisen asiantuntijuuden ytimenä. Teoksessa Pohjola, A., Kairala, M., Lyly, H. & Niskala, A. (toim.) 2017. Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaiden osallisuuden muutos sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tampere: Vastapaino.

Alppivuori K. 2018. Koontia asunnottomuutta käsittelevistä tutkimuksista, artikkeleista ja toimenpideohjelmista -julkaisujen sisältöä ja tuloksia, Espoon kaupunki

<https://asuntoensin.fi/assets/files/2018/10/ASUNNOTTOMUUSTUTKIMUSKOONTI-2018-Alppivuori.pdf>

Heikkinen, H., Rovio, E., Syrjälä, L. (toim.) 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki. Kansanvalistusseura

Hyvärinen M. (toim.). Nikander P. (toim.). Ruusuvaori J. (toim.). 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere. Osuuskunta Vastapaino.

Kouhi, S-A., ”TÄÄLLÄ ON TOTUTTU JAKAMAAN EI OOTA” - Haastattelututkimus pitkäaikaisasunnottomien sosiaalityöstä, 2017, Helsingin yliopisto Valtiotieteellinen tiedekunta Sosiaalityö Pro gradu -tutkielma, Helsinki

Kuula, Arja. 2001. Toimintatutkimus: Kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Väitöskirja, Tampereen yliopisto. 2. painos. Tampere: Vastapaino

Poikselkä Satu. 2019. Sosiaalityön yhteiskunnallinen ääni - Sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä rakenteellisesta sosiaalityöstä. Maisteritutkielma Sosiaalityö Helsingin Yliopisto Valtiotieteellinen tiedekunta Sosiaalitieteiden laitos

Polkinghorne, D. E. 1995. Narrative configuration in qualitative analysis. In Hatch, J. & Wisniewski, R. (Eds.). Life history and narrative. London, Falmer, 5-24.

Salonen K. 2013, Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhän, Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku. Turun ammattikorkeakoulun Puheenvuoroja 72, Turun ammattikorkeakoulu.

Satka M. (toim.) Julkunen I. (toim.) Aino Kääriäinen A. (toim.) Poikela R. (toim.) Yliruka L. (toim.) Muurinen H. (toim.). 2016. Käytäntötutkimuksen taito, Heikki Wari- instituutti & Mathilda Wrede. institutet.

Tiitinen, Laura & Lähteinen, Sanna (2014). Julkisen viestinnän keinoilla toteutetun rakenteellisen sosiaalityön tavoitteet. Teoksessa Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja, 2014. Kuopio: UNIPress, 191-212.

Vilka H. & Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi, Helsinki

Viinamäki L, (toim.) Sosiaalialan käytäntötutkimus Seitsemän retkeä sosiaalialan käytäntötutkimukseen Leena Viinamäki (toim.), Lapin ammattikorkeakoulu Rovaniemi 2019
 Artikkelit:

Barker S. Maguire N. 2017. Experts by Experience: Peer Support and its Use with the Homeless, Community Mental Health Journal .volume 53.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s10597-017-0102-2>

McLaughlin H. 2009. What's in a Name: 'Client', 'Patient', 'Customer', 'Consumer', 'Expert by Experience', 'Service User'—What's Next? The British Journal of Social Work, Volume 39, Issue 6, <https://academic.oup.com/bjsw/article/39/6/1101/1677129>

Palukka H., Tiilikka T., Auvinen P., 2019. Kokemusasiantuntija mielen terveys- ja päihdepalveluissa - osallisuuden mahdollistaja vai osallistamispolitiikan väline? Janus vol. 27. Tampereen yliopisto. 21-37

Stringer E. T. 2007. Action research - third edition. Sage Publications, Inc. Thousand Oaks. California

Tapp J. Warren F. Five-Schaw C. Perkins D. Moore E. 2012. What do the experts by experience tell us about 'what works' in high secure forensic inpatient hospital services ages. The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology. vol 24. Lontoo. Taylor & Francis 160-178

Tiitinen, Laura & Lähteinen, Sanna. 2014. Julkisen viestinnän keinoilla toteutetun rakenteellisen sosiaalityön tavoitteet. Teoksessa: Pohjola, Anneli & Laitinen, Merja & Seppänen, Marjaana (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen seura, 191-212.

Sähköiset

Airaksinen T. 2009. toiminnallisen opinnäytetyön kirjoittaminen,
<https://www.slideshare.net/TiinaMarjatta/toiminnallinen-opinnytety-tekstin>

ARA a, materiaalit. 2019. https://www.ara.fi/fi-FI/Ohjelmat/Asunnottomuuden_ennaltaehkaisyn_kuntastrategiat/Materiaalit

ARA b loppuraportit. 2019. https://www.ara.fi/fi-FI/Ohjelmat/Asunnottomuuden_ennaltaehkaisyn_kuntastrategiat/Loppuraportit

ARA c <https://www.ara.fi/fi-FI/ARA>

<https://asuntoensin.fi/assets/files/2019/05/Kokemusasiantuntijan-yhteisty%C3%B6n-merkitys-asumisneuvonnassa-Nazari-ja-Kumpula-Espoon-AKU-hanke.pdf>

Espoo.fi [https://www.espoo.fi/fi-FI/AKUhankeelle_vuoden_2019_Demokratiatunn\(169951\)](https://www.espoo.fi/fi-FI/AKUhankeelle_vuoden_2019_Demokratiatunn(169951))

HUS Psykiatria, kokemusasiantuntijavideo. 2018.
https://www.youtube.com/watch?v=uonUR_aw0uo

Karjalainen, Rakenteellinen sosiaalityö käsitteenä erikoistutkija, 2014 THL, FinSoc

Diat, <https://www.slideshare.net/minnakivipelto5/raksosty-semma-tre-150914-pk>

Koivisto K. 2017. Vuorovaikutus ja eettinen toiminta erityisryhmiin kuuluvien ihmisten tutkimuksessa. ePookki,
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/137266/Vuorovaikutus%20ja%20eettinen%20toiminta%20erityisryhmiin%20kuuluvien%20ihmisten%20tutkimuksessa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

KOKOa ry:n infoa kokemusasiantuntijuudesta, viitattu 2020.
<https://www.kokemusasiantuntijat.fi/tietoa/kokemusasiantuntijaksi/>

Kokemusasiantuntijan ajatuksia maahanmuuttajien asumisen turvaamisesta, Zaheda Majeed Ramadan, 2017, Tampereen kaupunki
<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=9&ved=2ahUKEwjL6vek3KPnAhV2AxAlHXyPCaUQFjAlegQlChAB&url=http%3A%2F%2Fwww.ara.fi%2Fdownload%2Fnoname%2F%257BA8ED0EBD-9FBC-482F-AFB2-A768A1F304F5%257D%2F131373&usg=AOvVaw0nC9awYVbylVq2Dqrmzu2D>

Kuntaviestinnän opas. Ohjeet kunnan ja kuntapalveluja tuottavan yhteisön viestintään ja markkinointiin. 2016. Suomen Kuntaliitto. Helsinki
<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2016/1757-kuntaviestinnan-opas>

<https://www.kuopio.fi/-/paihdeohjausta-terve-kuopio-kioskillä-askarruttaako-alkoholi-pohditko-paihteiden-kayttoasi->

Monroe's Motivated Sequence, Perfecting the Call to Act. 2016. Mindtools, content team.
<https://www.mindtools.com/pages/article/MonroeMotivatedSequence.htm>

Mäkinen T. Posterli liittyy Titta Mäkisen käytäntötutkimukseen kokemusasiantuntijan vastaanottotoiminnasta Espoossa. 2019,
 file:///Users/minnavonreiche/Downloads/Posterli20192_tittam%C3%A4kinen.pdf

Puumalainen Jouni, Vertaisten ja kokemusasiantuntijoiden rooli päihde- ja mielenterveystyössä. Esitys Mielenterveystyömessuilla. 2016. A-klinikka säätiö.
https://tiedostot.a-klinikkasaatio.fi/jarjestotutkimus/Jouni_Puumalainen_esitys_mielenterveystyömessuilla_2016.

Rakenteellinen sosiaalityö, viitattu 2020. Sosiaali- ja terveysministeriö,
<https://stm.fi/rakenteellinen-sosiaalityo>
 Rikosseuraamus.fi, Kokemusasiantuntijuus vantaan sosiaali ja terveystyöpalveluista esitys,
https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/hankkeet/Ds3gRW2zJ/Kokemusasiantuntijuus_Vantaan_sosiaali-ja_terveystyöpalveluissa_Larissa_Franz_Koivisto_Hannu_Ylonen.pdf

Siitonen M. 2009. luento, 1 PUHP101, Vuorovaikutuksen dynamiikka, Viestintätieteidenlaitos Jyväskylän yliopisto, https://koppa.jyu.fi/kurssit/72255/luento/5_luento_MS.pdf

Sosiaalihuoltolaki <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

STT, viitattu 2020. Journalistin ohjeet <https://stt.fi/tyylikirja/toimittajan-etiikka-ja-juridiikka/journalistin-ohjeet/>

TNK 2019. [Hyvä tieteellinen käytäntö. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita ja suosituksia](#)

Julkaisemattomat

Sähköpostihaastattelu, Sina Rasilainen, marraskuu 2020

Puhelinhaastattelu, Marja Liisa Ollikainen, 2020 projektipäällikkö Jyväskylän kaupunki Aku-hanke 2016-2019

Liitteet:

Liite 1: Kustannusarvio

Liite 2: Yksilökohtaiset kysymyspaletit

Liite 3: Tarjous

Liite 4: Käsikirjoitusluonnos

Liite 5: Kuvausaikataulu

Liite 6: Kuvauslupalomake

Tarjous:

- Videon kesto n. 6-8 minuuttia, + mahdollisesti 1-2 lyhyttä teaseria
- käsikirjoitus suunnitellaan yhdessä kokemusasiantuntijoiden ja Sina Rasilaisen kanssa.
- Alustava ajatus on yhdistää tunnetta ja faktaa vaikuttavalla tavalla.
- Videon esisijainen kohde päättäjät ja kuntavaikuttajat.
- Kuvauspäiviä 3 (budjetti laskettu sen mukaan)
- Kustannusarvio sisältää suunnittelun, käytännön valmistelut, 2-3 kuvauspäivää, editoinnin ja valmiin videon toimittamisen toivotussa muodossa.
- Kuvauskohteet ja toiminnot on suunniteltu valmiiksi. Kuvauksia suoritetaan kahdessa kohdekaupungissa.
- Kustannusarvio (tarjous) on xxx€+ alv. (liite 2)
- Kustannusarvio sisältää esituotannon, suunnittelun, käsikirjoittamisen, ohjaamisen, kuvaajan, äänittäjän, leikkaajan, kameran, äänen jälkityöt, valot, värimäärittelyn, äänen jälkityöt, matkakustannukset, kuvaajan ja äänittäjän päivärahat (mikäli ollaan pääkaupunkiseudun ulkopuolella), majoituskulut, vakuutukset, nauha- ja kovalevykulut, tekijänoikeuskulut (musiikin käytöstä).

Helsingissä 1.2. 2019

LIITE 2

Vaikuttamisvideo ARA n. 7 min video
kustannusarvio, 3 kuvauspäivää

PALKKAKULUT		pv	kpl	a'/€	€ yhteensä	YHT.
vastaava tuottaja	Femkanten		1		0	0
kuvaaja		3	1			
editoija		10	1			
äänittäjä		3	1			

palkat yhteensä
sosiaalikulut 42%

TEKNIIKKKA

kamera	Femkanten	3	0			0
ääni post		1	1			
valot	Femkanten	3	0			
värimäärittely		1	1			

0

MATKAKULUT/suomi

autot	1400km	1	0,43			
päiväraha kuvaaja-äänittäjä		2	3			
hotellit-majoitus		2	3			

MUUT KULUT

vakuutus
nauhakulut, tietotekniikka
tekijänoikeudet(musa)

yhteensä ilman alvia
alv.

alvillinen hinta

Liite 3

Yksilöidyt kysymyspaletit

HENKILÖT

Kyösti Florin - JKL koulutuksen suunnittelija Jyväskylä

Kirsi Florin, tre - kokemusasiantuntijakoulutuksessa

Markus Laukkanen, kokemusasiantuntija sairaalan osastolla JKL

Yrjö Kumpula -Espoo kokemusasiantuntija, pitää vastaanottoa Samarian tk:n yhteydessä

Timo Koivisto JKL kaupunginjohtaja

Aili - Vantaan vankisosaalitehtävän kokemusasiantuntijatyö

Juha Metso, Espoon perusturvajohtaja

Zaheeda - kokemusasiantuntija, maahanmuuttajapalvelut TRE

Sini - Tampereen maahanmuuttopalveluiden kokemusasiantuntija

Kysymykset kokemusasiantuntijoille -Yrjö, Aili, Sini, Zaheeda, Markus

- kerrotko kuka olet?
- Mikä on oma taustasi? (Lyhyesti)
- Miksi ryhdyit kokemusasiantuntijaksi?
- Kuinka kauan olet toiminut kokemusasiantuntijana?
- Mitä kaikkea teet asiakkaiden kanssa?
- Mitä lisää kokemusasiantuntija tuo asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn?
- Työskenteletkö muiden ammattilaisten työparina? Keiden?
- Mikä on parasta kokemusasiantuntijan työssä?
- Miksi kokemusasiantuntijoita tarvitaan?
- Miksi kokemusasiantuntijatyö on tärkeää? KYSYTÄÄN KAIKILTA
- mitä kokemusasiantuntija antaa asiakkaalle? KYSYTÄÄN KAIKILTA

8.5. KESKIVIIKKO

Kysymykset Timo Koivisto / Jyväskylä

- Kuka olet?
- Miksi kokemusasiantuntijakoulutus on tärkeää?
- Mitä Jyväskylässä tämän tiimoilta on tapahtunut?
- olit tukemassa kokemusasiantuntijakoulutusta Jyväskylässä, miksi?
- millaisia kokemukset Kokemusasiantuntijoista ovat
- säästytkö rahaa?
- millaisena näet kokemusasiantuntijat osana kaupunkien palveluita tulevaisuudessa?
- Miksi kokemusasiantuntijatyö on tärkeää? KYSYTÄÄN KAIKILTA
- mitä kokemusasiantuntija antaa asiakkaalle? KYSYTÄÄN KAIKILTA

Kysymykset kokemusasiantuntijakoulutuksesta Kyösti Florin:

- Kuka olet?
- kuinka voi tulla kokemusasiantuntijaksi?
- Mihin kokemusasiantuntijoita tarvitaan?
- Mitä kokemusasiantuntija voi antaa asiakkaalle?
- mihin kokemusasiantuntijat sijoittuvat?
- millaista koulutus on?
- Mitä kaikkea koulutuksen aikana opiskellaan
- (hyvien arvojen tuomista, oman elämäntarinan näkeminen voimavarana)
- Miksi kokemusasiantuntijatyö on tärkeää? KYSYTÄÄN KAIKILTA
- mitä kokemusasiantuntija antaa asiakkaalle? KYSYTÄÄN KAIKILTA

Kysymykset Kirsi Florin:

- kerrotko kuka olet?
- Mikä on oma taustasi? (Lyhyesti)
- Miksi ryhdyit kokemusasiantuntijaksi?
- Kuinka kauan olet toiminut kokemusasiantuntijana?
- Mitä kaikkea teet asiakkaiden kanssa?
- Mitä lisää kokemusasiantuntija tuo asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn?
- Työskenteletkö muiden ammattilaisten työparina? Keiden?
- Mikä on parasta kokemusasiantuntijan työssä?
- Miksi kokemusasiantuntijoita tarvitaan?
- Miksi kokemusasiantuntijatyö on tärkeää? KYSYTÄÄN KAIKILTA
- mitä kokemusasiantuntija antaa asiakkaalle? KYSYTÄÄN KAIKILTA

Markus Laukkanen

- kerrotko kuka olet?
- Mikä on oma taustasi? (Lyhyesti)
- Miksi ryhdyit kokemusasiantuntijaksi?
- Kuinka kauan olet toiminut kokemusasiantuntijana?
- Mitä kaikkea teet asiakkaiden kanssa?
- Mitä lisää kokemusasiantuntija tuo asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn?
- Työskenteletkö muiden ammattilaisten työparina? Keiden?
- Mikä on parasta kokemusasiantuntijan työssä?
- Miksi kokemusasiantuntijoita tarvitaan?

- Miksi kokemusasiantuntijatyö on tärkeää? KYSYTÄÄN KAIKILTA
- mitä kokemusasiantuntija antaa asiakkaalle? KYSYTÄÄN KAIKILTA

TRE 9.5.

Kysymykset Sini Svahn

- kerro oma tarinasi kokonaan
- asunnottomuus, miten kokee vankilasta vapautuessa? kuinka siellä kartoitettu tilannetta?
- miten kohdeltu?
- Miksi ryhdyit kokemusasiantuntijaksi?
- Mikä on parasta kokemusasiantuntijan työssä?
- Miksi kokemusasiantuntijoita tarvitaan?
- Miksi kokemusasiantuntijatyö on tärkeää? KYSYTÄÄN KAIKILTA
- mitä kokemusasiantuntija antaa asiakkaalle? KYSYTÄÄN KAIKILTA

Zaheeda

- kerrotko kuka olet?
- Mikä on oma taustasi? (Lyhyesti)
- Miksi ryhdyit kokemusasiantuntijaksi?
- Kuinka kauan olet toiminut kokemusasiantuntijana?
- Mitä kaikkea teet asiakkaiden kanssa?
- Mitä lisää kokemusasiantuntija tuo asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn?
- Työskenteletkö muiden ammattilaisten työparina? Keiden?
- Mikä on parasta kokemusasiantuntijan työssä?
- Miksi kokemusasiantuntijoita tarvitaan?
- Miksi kokemusasiantuntijatyö on tärkeää? KYSYTÄÄN KAIKILTA
- mitä kokemusasiantuntija antaa asiakkaalle? KYSYTÄÄN KAIKILTA

20.5. ESPOO

Kysymykset Juha Metso/Espoo

- Kuka olet?
- Miksi Espoossa käytetään kokemusasiantuntijoita
- millaisia kokemukset Kokemusasiantuntijoista ovat
- säästytkö rahaa?
- Miksi kokemusasiantuntijatyö on tärkeää? KYSYTÄÄN KAIKILTA
- mitä kokemusasiantuntija antaa asiakkaalle? KYSYTÄÄN KAIKILTA

LIITE 4			
Käsikirjoitusluonnos ARA			
	Jokaisen alku alkaa, "Mä olen xxx ja toimin kokemusasiantuntijana/ylilääkärinä/kaupunginjohtajana		
KUKA/	SISÄLTÖ	MITEN, IDEAT muu	KUVA
Yrjö	Mä olen Yrjö, ja työskentelen kokemusasiantuntijana. Kokemusasiantuntija on kokemusasiantuntijakoulutuksen käynyt henkilö, jolla on omakohtaista kokemusta asunnottomuudesta, rikostaustasta, syrjäytymisestä tai mielenterveys- tai päihdeongelmasta joko niitä itse kokeneena, niistä toipuneena, palveluita käyttäneenä tai omaisena tai läheisenä.	Esittelee itsensä suoraan kameralle, haastattelu ohi kameran	Aili-leipomassa kädet, näytetään kokemusasiantuntijan oven kuvaa, k... avaa oven asia... työskentelee o... tietokoneella... lomakkeita. le... Bussipysäkki.
VO tai Kyösti	Kokemusasiantuntija toimii palveluiden suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa, vertaistoimijana ja kokemuskouluttajana.		Kokemusasiantuntija
KYÖSTI	Minä olen Kyösti ja xxxx Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat hankkeessa kokemusasiantuntijoilla on ollut keskeinen rooli. Hankkeessa on myös koulutettu lisää kokemusasiantuntijoita. Minä olen vetänyt täällä Jyväskylässä romaneille suunnattua kokemusasiantuntijakoulutusta	Esittelee itsensä suoraan kameralle, haastattelu ohi kameran	Kyösti kävelen Jyväskylässä,

VO	Espoossa ja Kuopiossa kokemusasiantuntijat ovat pitäneet vastaanottoa terveysaseman yhteydessä, jonne esimerkiksi lääkäri on voinut asiakkaita lähettää.	Esittelee itsensä suoraan kameralle, haastattelu ohi kameran	Terveysasema tunnistamatto
Sini	Kokemusasiantuntija toimii osana sosiaali- ja terveystieteiden palveluja. Koska kokemusasiantuntijalla on oma kokemus asiakkaana olemisesta, kokemusasiantuntijalla on parhaat mahdolliset työkalut ihmisten kohtaamiseen ja auttamiseen.		Keidas Tampere virtaava vesi, kaupunkikuvit
SINI, Zaheeda, Markus, Aila, Yrjö	Kokemusasiantuntija on paras henkilö tarjoamaan vertaistukea ja tietoa palvelukokonaisuuksista, joita voi olla vaikea hahmottaa luukulta luukulle jonottaessa.		Marja-Leena a käy hänen kar läpi tai näyttä kädet paperit
SINI, Zaheeda, Markus, Aila, Yrjö	Kokemusasiantuntija pystyy myös auttamaan palvelupolun koordinoimisessa ja suunnittelussa sosiaali- ja terveyspalveluiden eri toimijoiden välillä		Marja-Leena a kuuntelee ja a
KYÖSTI	Kokemusasiantuntija on käynyt (Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat hankkeen järjestämän) kahdeksan kuukauden pituisen koulutuksen. Kokemusasiantuntijaksi kouluttautuminen on myös oikea tapa työllistyä ja saada ammatti.		Kuvaa koulutu
KYÖSTI- KIRSI	(Koulutuksessa harjoitellaan vuorovaikutustaitoja, ryhmätyöskentely- ja esiintymistaitoja. Lisäksi kokemusasiantuntijat kirjoittavat oman tarinan kokemuksistaan ja käsittelevät sen merkitystä omalle kokemusasiantuntijuudelleen.)		Otsikko Kirsin ruudulla "Minu

Juha Metso	Kokemusasiantuntija voi madaltaa palveluihin tulemisen kynnystä, voimauttaa asiakasta, sillä hän on tasavertainen toimija asiakkaan kanssa.		
Timo	Kertoo, miksi tukee kokemusasiantyöhön panostamista, miksi se on toimiva ja tärkeä asia		Kuvia Jkl, kau
			kaupunkikuvit
Sini	Se, että kokemusasiantuntija on mukana asiakkaan palvelupolulla, vähentää inhimillistä kärsimystä ja säästää yhteiskunnan varoja.		
VO	Tulevaan päihde- ja mielenterveyslakiin tullaan kirjaamaan kokemusasiantuntijoiden käyttö osana palvelua.		Eduskuntatalo kävelemässä p ylös/Suomen l
Juha Metso	Kertoo, miksi Espoossa on kokemusasiantuntijan vastaanottoja, mitä hyötyä siitä on jne.		Samaria ext, i
			Espoon keskus
Timo/	Kokemusasiantuntijatyön tärkeys ja vaikutukset. Timon omin sanoin		
Timo	Se, että saamme kokemusasiantuntijat toimivaksi osaksi sosiaali ja terveystyöpalveluja (asunnottomuuden ennaltaehkäisyä) vaatii tietoa ja ymmärrystä työn luonteesta sekä sille osoitettuja resursseja.		Ihmisvilinää ru kasvoja, liiker kaupunkieläm lähiössä
Sini, Yrjö, feikkiasiakas, Aila	Kokemusasiantuntijan mukanaolo asiakkaan elämässä auttaa tätä kulkemaan oman asiakkuuspolkunsu sujuvammin. Se auttaa myös palveluihin sitoutumisessa ja näinollen säästää yhteiskunnan rahaa ja vähentää inhimillistä kärsimystä. Kokemusasiantuntijoiden työ on tehokkainta ennaltaehkäisevässä työssä ja varhaisessa puuttumisessa. Tällöin ongelmat eivät pääse kärjistymään ja se säästää yhteiskunnan varoja		Ihmisvilinää ru kasvoja, liiker kaupunkieläm lähiössä

LIITE 5

Aikataulut ARA kuvauspäivät

Kuvaukset 8. 5. Jyväskylä ja 9. 5 Tampere + 20.5. Espoo ja Vantaa, muut kuvaukset

Tommi Pietiläinen ohjaaja, kuvaaja leikkaaja

Minna von Reiche, tuottaja/toimittaja

+ äänittäjä, Mika Yli-Pekka (8.5. ja 9.5.)

8.5.2019

4:30 Tommi lähtö

5.00 Minna lähtö

6.00 Riksu Mäkikuja 26 Mikle ja Tommi

10.00 Kaupungintalo

8.5. JYVÄSKYLÄ

10:30 Jyväskylän kaupunginjohtaja Timo Koivisto/kommentit koulutuksesta + kokemusasiantuntijoiden merkitys kaupungin organisaatiossa Klo 10.30 Kaupungintalo, Vapaudenkatu 32.

11.00 out

11:30 LOUNAS

13.15 - Hannikaisenkatu 37

14:00 Kyösti Florin ja Kirsi Florin haastattelu

- paikka Hannikaisenkadun sosiaaliasema (kokoushuone) Hannikaisenkatu 37 Jyväskylä.

16:30 Markus Laukkanen,

- Kokemusasiantuntija Markus - Marja-Liisa Ollikainen näyttelee Markuksen vastaanotolla.

Ajo Tampereelle

9.5. TAMPERE

10:00 Sini Svahn

- paikka: Puutarhakatu 17, VIA DIA TORI
- <https://www.viadia.fi/pirkanmaa/>
- Tampereen ViaDian kokemusasiantuntijuus > työllistymispolut (9.5) Sini vankitaustainen, oli kaupungilla työllistyi ja on oppisopimuksessa
- asunnottomuus, miten kokee vankilasta vapautuessa? kartoitettu?
- miten kohdeltu?

Lounas

13.00 Zaheeda, Tampereen maahanmuuttopalveluiden kokemusasiantuntijuus

Sarviksen sosiaaliasema, Hatanpääkatu 3, F-rappu

20.5. ma ESPOO + VANTAA

9:00 Yrjö Kumpula - kokemusasiantuntija, vastaanotto Samarian terveysasema

11:30-12.10 Juha Metso, Espoon perusturvajohtaja haastattelu. Ajankohtana ma 20.5. klo 11.30-12.10, paikka Espoon keskus, Valtuustotalo, Espoonkatu 5,

Lounas ja siirtyminen

14.30 Vantaa Vernissa - Aili Vantaa, vankisosiaalityön kokemusasiantuntija + asiakas, ei kasvoja (Marjo Järvinen esittää)

liite 6

KUVAUSLUPA

Femkanten Media Oy (tuotantoyhtiö) kuvaa Vaikuttamisvideota koskien kokemusasiantuntijuutta. Videon tilaaja on ARA.

1. Lupaen, etten julkaise sosiaalisessa mediassa mitään materiaalia koskien kuvauksia ilman tuotantoyhtiön/ARAN lupaa.
2. Annan Femkanten Media Oy:lle luvan käyttää minusta ____ / ____ 2019 kuvattua ja äänitettyä materiaalia yllämainitussa videossa, sekä sen markkinoinnissa.

Yleistietoja:

nimi:

Yhteystiedot (tuotantoyhtiön käyttöön, ei jaeta eteenpäin):

sähköpostiosoite _____

puh _____

aika: ____ / ____ 2019

Allekirjoitus: _____
